

16. On Approval of the Procedure and Conditions for Granting Subsidies from the State Budget to Local Budgets for Investment Programs (Projects) : Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of 18.05.2011 № 520 // *Oficiyniy visnik Ukraine*. – 2011. – № 37. – Art. 1531.

УДК 347.73: 336.2 (477)

МОЖЛИВІСТЬ ВЧИНЕННЯ ДІЙ ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ ЗА ВИКОНАВЧИМИ ДОКУМЕНТАМИ СУДІВ

Яковенко Є.О., к.ю.н., гол. держ. інспектор

*Головне управління Державної фіскальної служби України у Дніпропетровській області,
вул. Сімферопольська, 17-А, м. Дніпропетровськ, Україна
yakovenkoE@i.ua*

Соколенко О.Л., д.ю.н., професор

*Дніпропетровський національний університет ім. Олесь Гончара,
проспект Гагаріна, 72, м. Дніпропетровськ, Україна
Sokolenko2003@rambler.ru*

Статтю присвячено актуальним питанням, які пов'язані з можливістю вчинення дій органами Державної фіскальної служби України на користь або в інтересах держави за виконавчими документами судів, які, зокрема, передбачають як додаткове покарання конфіскацію майна, що належить засудженому. Вчинення таких дій можливе лише за правилами (порядком), встановленими законами України, де кожний суб'єкт таких правовідносин зобов'язаний вчиняти ту чи іншу дію. Відсутність повноважень на вчинення та правил (порядку), встановлених законами України, за якими такі дії можуть вчинятися, позбавляє будь-який орган державної влади, зокрема органи Державної фіскальної служби України, можливості їх здійснення.

Ключові слова: конфіскація майна, суд загальної юрисдикції, що спеціалізується на розгляді кримінальних проваджень, органи Державної фіскальної служби України, державний виконавець, повноваження, функції, порядок.

ВОЗМОЖНОСТЬ СОВЕРШЕНИЯ ДЕЙСТВИЙ ОРГАНАМИ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ФИСКАЛЬНОЙ СЛУЖБЫ УКРАИНЫ ПО ИСПОЛНИТЕЛЬНЫМ ДОКУМЕНТАМ СУДОВ

Яковенко Е.А.

*Главное управление Государственной фискальной службы Украины в Днепропетровской области,
ул. Симферопольская, 17-А, г. Днепропетровск, Украина
yakovenkoE@i.ua*

Соколенко О.Л.

*Днепропетровский национальный университет им. Олесь Гончара,
просп. Гагарина, 72, г. Днепропетровск, Украина
Sokolenko2003@rambler.ru*

Статья посвящена актуальным вопросам, которые связаны с реализацией полномочий органов государственной власти, в частности органов Государственной фискальной службы Украины, и порядком исполнения дополнительного наказания в виде конфискации имущества, которое принадлежит осужденному. Совершение таких действий возможно только по правилам (порядку), установленным законами Украины, где каждый субъект таких правоотношений обязан совершать то или иное действие. Отсутствие полномочий на совершение и правил (порядка), установленных законами Украины, по которым такие действия могут быть совершены, лишает какой-либо орган государственной власти, в том числе органы Государственной фискальной службы Украины, возможности их осуществления.

Ключевые слова: конфискация имущества, суд общей юрисдикции, который специализируется на рассмотрении криминальных производств, органы Государственной фискальной службы Украины, государственный исполнитель, полномочия, функции, порядок.

OPPORTUNITY OF AFFIRMATIVE ACTIONS BY UKRAINIAN INTERNAL REVENUE SERVICE BY COURT ORDERS

Yakovenko E.A.

*Main Department of the State Fiscal Service of Ukraine in Dnipropetrovsk Oblast,
str. Simferopolska, 17-A, Dnipropetrovsk, Ukraine
yakovenkoE@i.ua*

Sokolenko O.L.

*Oles Honchar Dnipropetrovsk national university, Gagarin avenue, 72, Dnipropetrovsk, Ukraine
Sokolenko2003@rambler.ru*

The article is devoted to the current issues related to the possibility of actions by government fiscal service for Ukraine or in the public interest for executive documents of the courts, providing additional punishment as confiscation of property belonging to the convicted person. These acts can only rules (order), The Law of Ukraine, where each such legal entity shall take an action. The lack of authority to commit and rules (order), the Law of Ukraine on which such action would be committed, rules out the possibility of any – of which a public authority, in particular of the state fiscal Service of Ukraine on their implementation.

The Ukrainian Law “About alteration to Ukrainian Law “About executory process” and some other legislative acts concerning order of judgment enforcement of the court and other bodies” № 2677-VI dated 04.11.2010 became effective from 09.03.2014. It states redrafted Ukrainian Law “About executory process” № 606-XIV dated 21.04.2009. The Law 2677 states redrafted article 8 of Law 606.

The part 3 of article 8 of Law 606 states that “government authority, according to which complaint was pronounces judgment, or government authority (except court), which made such resolution according to legislation, inure to the benefit of government according to court orders about recovering of funds or performing of operations in favor of government. The authorities of incomes and duties inure to the benefit of government according to other court orders about recovering of funds or performing of operations in favor of government”.

In the opinion of the authors, such acts of regular courts, specialized in criminal proceeding, can be performed under part 3 article 8 of the law № 606. Such actions have declarative character and don't consider judicial mechanism prescribed by the laws, which regulate actions of public authorities (executive and judiciary) and officials in the performance of execution of the court order.

At the same time:

- scopes of activity for Ukrainian internal revenue service was defined with given functions and authorities. So any action of Ukrainian internal revenue service had to be done exceptionally under given authorities and had to be prescribed by the laws of Ukraine;
- any action of Ukrainian internal revenue service concerning execution of its resolution had to be done under the laws of Ukraine;
- the lack of competence in execution and the lack of order established the laws of Ukraine, which regulate such execution, disable Ukrainian internal revenue service for such actions.

Comprehensive analysis of provision of the Ukrainian laws and part 3 article 8 of the law № 606 particularly, which regulate legal relationships that appear under judgement enforcement of a court or other authorities give the ground for such resolution:

- Ukrainian internal revenue service (as a grabber) can represent the government under court orders concerning monetary penalty into the revenue of the state. Specified decision can be made on the ground of materials (complaint, application etc.), prepared by Ukrainian internal revenue service. Ability of such actions had to be created under the Ukrainian laws, that determine powers of Ukrainian internal revenue service and duties concerning defined actions;
- “other” court orders under which Ukrainian internal revenue service can represent the government as a grabber are the court orders, that were given by these authorities in scopes of their activity, as a realization of their powers or by courts on initiative of Ukrainian internal revenue service.

Analysis of provision of the Ukrainian laws, particularly of that, which determine powers and duties of Ukrainian internal revenue service and regulate relationships that appear while judgement enforcement of

a court under provision of Ukrainian criminal code of practice and law № 606 can be the ground for such resolution: implementation of resolutions of courts which contemplate confiscation of convict's property and report for court about such enforcement are the duties of state justice authority.

Key words: confiscation of property, regular court, specialized in criminal proceeding, Ukrainian internal revenue service, state executor, authorities, duty, order.

09.03.2011 р. набрав чинності Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про виконавче провадження» та деяких інших законодавчих актів України щодо вдосконалення процедури примусового виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб)» від 04.11.2010 р. № 2677-VI (далі – Закон № 2677), яким викладено в новій редакції Закон України «Про виконавче провадження» від 21.04.1999 р. № 606-XIV зі змінами та доповненнями (далі – Закон № 606). Законом № 2677 викладено в новій редакції норми статті 8 Закону № 606.

Зокрема, частину 3 статті 8 Закону № 606 викладено в такій редакції: «За виконавчим документом про стягнення в дохід держави коштів або про вчинення інших дій на користь чи в інтересах держави від її імені виступає орган, за позовом якого судом винесено відповідне рішення, або орган державної влади (крім суду), який відповідно до закону прийняв таке рішення. За іншими виконавчими документами про стягнення в дохід держави коштів або про вчинення інших дій на користь чи в інтересах держави від її імені виступають органи доходів і зборів» [1].

Необхідно звернути увагу на те, що на сьогодні в законах України (або будь-яких нормативно-правових актах) відсутнє визначення «інших» виконавчих документів, за якими покладається обов'язок на органи Державної фіскальної служби України виступати стягувачами в розумінні норм частини 3 статті 8 Закону № 606.

На практиці різні правові позиції щодо розуміння реалізації приписів частини 3 статті 8 Закону № 606 з моменту набрання чинності Законом № 2677 до теперішнього часу є причиною правових «непорозумінь» між органами Державної фіскальної служби України та судами загальної юрисдикції, що не лише перешкоджає своєчасному виконанню судових рішень, які ухвалені, зокрема, у кримінальних провадженнях, а й у деяких випадках за невчасного звернення виконавчих документів до виконання на певний час взагалі унеможливує їх виконання. Наслідком цього є невчасне надходження до державного бюджету відповідних сум, зокрема, за вироками судів, що передбачають як додаткове покарання конфіскацію майна, яке належить засудженому.

До таких правових «непорозумінь», які перешкоджають своєчасному виконанню вироків, що передбачають як додаткове покарання конфіскацію майна, яке належить засудженим, можна віднести направлення судами загальної юрисдикції, що спеціалізується на розгляді кримінальних проваджень, виконавчих листів за такими вироками до органів Державної фіскальної служби України для вчинення останніми дій на користь або в інтересах держави. Такі випадки, на жаль, набрали постійного й системного характеру.

Водночас, на думку авторів, такі дії судів загальної юрисдикції, що спеціалізуються на розгляді кримінальних проваджень, вчинюються лише на підставі норм частини 3 статті 8 Закону № 606, що мають декларативний характер, без урахування встановленого законами України правового механізму, який регламентує комплекс дій органів державної влади (судової та виконавчої), їх посадових осіб під час виконання рішень судів.

Необхідно звернути увагу, що на час написання й публікації цієї статті діє Державна фіскальна служба України як центральний орган виконавчої влади, що є правонаступником Міністерства доходів і зборів України.

Також утворено як юридичні особи публічного права органи Державної фіскальної служби України, які є правонаступниками відповідних органів Міністерства доходів і зборів України, проте процес реорганізації останніх ще не завершено.

Зважаючи на те, що нормативно-правові акти України, на які ми посилаємося, ще не містять у собі змін, пов'язаних з утворенням Державної фіскальної служби України та її органів, ми будемо посилатися на наявні норми нормативно-правових актів України, а у своїх висновках – уже на органи Державної фіскальної служби України як правонаступників органів доходів і зборів.

Конституційний Суд України в пункті 2 мотивувальної частини рішення від 13.12.2012 р. № 18-рп/2012 звернув увагу, що виконання судового рішення є невід'ємною складовою права кожного на судовий захист та охоплює, зокрема, законодавчо визначений комплекс дій, спрямованих на захист і відновлення порушених прав, свобод, законних інтересів фізичних і юридичних осіб, суспільства, держави; а в пункті 3 мотивувальної частини рішення від 25.04.2012 р. № 11-рп/2012 Конституційний Суд України зазначив, що невиконання судового рішення загрожує сутності права на справедливий розгляд судом [2; 3].

Правовий механізм, який встановлює комплекс дій органів державної влади (судової й виконавчої), їх посадових осіб щодо виконання рішень судів загальної юрисдикції, зафіксовано, зокрема, у нормах Закону № 606, Кримінального процесуального кодексу України, Кримінального виконавчого кодексу України, Кодексу України про адміністративні правопорушення, Податкового кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України, Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України.

При цьому органи державної влади, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, у межах повноважень і в спосіб, що передбачені Конституцією та законами України, а «неухильне додержання органами державної влади Конституції та законів України забезпечує реалізацію принципу поділу влади, є запорукою їх єдності та важливою передумовою стабільності і злагоди в державі» [4; 5].

Очевидно, що однією з головних умов реалізації норм законів України, які визначають правовий механізм виконання рішень судів загальної юрисдикції, є визначеність та врегульованість повноважень і функцій органів державної влади (їх посадових осіб), їх обов'язків здійснювати відповідні дії на підставі та в спосіб, що передбачаються Конституцією України й законами України.

Розглядаючи правові підстави діяльності органів державної влади, неможливо оминати увагою правову позицію Конституційного Суду України, якої він дійшов у своєму рішенні від 01.04.2008 р. № 4-рп/2008: перелік питань, які мають регулюватися виключно законами України, передбачається статтею 92 Основного Закону України та має імперативний характер, а це означає, що всі рішення щодо них повинні прийматися у формі закону. У такий спосіб Конституція України встановила, що лише Верховна Рада України у відповідному законі має право визначати організацію й порядок діяльності органів законодавчої, виконавчої, судової влади та статус їх посадових осіб [5].

Тому лише Верховна Рада України повноважна визначати організацію, повноваження й порядок діяльності органів державної влади. А це означає, що правовий механізм, який регламентує комплекс дій органів державної влади (судової та виконавчої), їх посадових осіб із виконання рішень судів загальної юрисдикції, повинен встановлюватися виключно законами України, норми яких у свою чергу «конкретизують» обов'язки кожного органу державної влади, задіяного в такому правовому механізмі.

Водночас це не виключає можливість видання органами державної влади підзаконних нормативно-правових актів із метою реалізації норм законів України й чіткої регламентації дій щодо виконання рішень судів загальної юрисдикції. Проте за умови, що такі підзаконні нормативно-правові акти повинні видаватися органами державної влади винятково в межах своєї компетенції й повноважень, не розширювати, не змінювати (підміняти, спотворювати) норми законів України, на підставі яких вони видані.

Повноваження й функції органів доходів і зборів встановлюються Податковим кодексом України, Митним кодексом України та законами України [6].

Зважаючи на те, що Податковий кодекс України регулює відносини, які виникають у сфері справляння податків і зборів, а Митний кодекс України – відносини, пов'язані зі справлянням митних платежів, повноваження й функції органів Державної фіскальної служби України спрямовуються на здійснення контролю за правильністю справляння податків, зборів і платежів відповідно до порядку, встановленого законом, а також за іншим законодавством України, контроль за дотриманням якого покладається на органи Державної фіскальної служби України.

До такого законодавства України можна віднести, зокрема, Закон України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг» від 06.07.1995 р. № 265/95-ВР, Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні, затверджене Постановою Національного банку України від 15.12.2004 р. № 637 [7; 8].

Органи доходів і зборів відповідно до Кодексу України про адміністративні правопорушення розглядають та вирішують справи про адміністративні правопорушення, пов'язані з порушенням порядку приймання готівки для подальшого її переказу (стаття 163-13), з порушенням порядку проведення готівкових розрахунків і розрахунків із використанням електронних платіжних засобів за товари (послуги) (стаття 163-15), з ухиленням від подання декларації про доходи (стаття 164-1), з порушенням законодавства про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (стаття 165-1), з порушенням порядку припинення юридичної особи (частини 3–6 статті 166-6), з перешкоджанням уповноваженим особам органів доходів і зборів у проведенні перевірок (стаття 188-23), а також справи про порушення митних правил, передбачені статтями 468-470, 474, 475, 477-481, 485 Митного кодексу України [9; 10].

Службові особи органів доходів і зборів мають право складати протоколи про адміністративні правопорушення за статтями 51-2, 155-1, 162-1, 162-2, 163-1, 163-2, 163-3, 163-4, 163-12, 164, 164-5, 164-16, 166-16, 166-17, 177-2 Кодексу України про адміністративні правопорушення, а також справи про порушення митних правил, передбачені статтями 471-473, 476, 482–484 Митного кодексу України. За результатами розгляду протоколів про адміністративні правопорушення та порушення митних правил, складеними службовими особами органів доходів і зборів у зазначених справах, рішення приймається судом [9; 10].

Таким чином, органи Державної фіскальної служби України в межах своїх повноважень і компетенції можуть як приймати відповідні рішення, так і ініціювати перед відповідними уповноваженими органами державної влади (зокрема, судом) прийняття відповідних рішень щодо платників податків.

Нормами Митного кодексу України й Кодексу України про адміністративні правопорушення за кожною із зазначених вище статей (категорій) справ про адміністративні правопорушення та про порушення митних правил встановлено порядок виконання постановлених рішень органами Державної фіскальної служби України й суду, визначено суб'єктів цих правовідносин, на яких покладається обов'язок як виконання, так і контролю за правильним і своєчасним виконанням таких рішень.

Як приклад можна навести особливості виконання рішень органів Державної фіскальної служби України й суду, винесених як у справах про порушення митних правил, так і в справах про адміністративні правопорушення.

Так, виконання постанови про накладення адміністративного стягнення за порушення митних правил здійснюється самостійно органом доходів і зборів, який виніс таку постанову, або через державного виконавця. При цьому контроль за правильним і своєчасним виконанням постанови про накладення адміністративного стягнення за порушення митних правил здійснюється органом доходів і зборів, який виніс таку постанову [9]. Тобто орган

Державної фіскальної служби України може самостійно виконати постанову за порушення митних правил, здійснивши відповідні заходи в межах своїх повноважень і компетенції, а за неможливості зобов'язаний звернути таку постанову до виконання до органів державної виконавчої служби, набувши правового статусу стягувача у виконавчому провадженні, зокрема, забезпечивши контроль за правильним і своєчасним виконанням постанови.

Проте виконання постанов суду (судді) про накладення адміністративного стягнення за порушення митних правил, які прийняті за матеріалами органів доходів і зборів, має інший порядок, зокрема, у частині конфіскації виконання здійснюється державним виконавцем у встановленому законом порядку [10]. При цьому порядок такого виконання за виконавчим документом про конфіскацію майна не передбачає (не встановлює) звернення органів Державної фіскальної служби України щодо виконання такого виконавчого документа до державної виконавчої служби.

Під час відкриття виконавчого провадження за виконавчим документом про конфіскацію майна державним виконавцем органу державної виконавчої служби строк для добровільного виконання не встановлюється, а застосовуються правила як до виконавчих документів, що передбачає негайне їх виконання. Державний виконавець зобов'язаний відкрити виконавче провадження не пізніше наступного дня після отримання документів, якщо вони відповідають вимогам статті 18 Закону № 606 [1].

Зважаючи на те, що провадження в справах про порушення митних правил здійснюється відповідно до Митного кодексу України, а в частині, що не регулюється ним, – відповідно до законодавства України про адміністративні правопорушення, звернемося до норм Кодексу України про адміністративні правопорушення, які регламентують порядок виконання постанови про накладення адміністративного стягнення [10].

Постанова про накладення адміністративного стягнення виконується уповноваженим на те органом у порядку, встановленому Кодексом України про адміністративні правопорушення та іншими законами України. Така постанова звертається до виконання органом (посадовою особою), який виніс постанову, а контроль за правильним і своєчасним її виконанням здійснюється органом (посадовою особою), який виніс постанову, та іншими органами державної влади в порядку, встановленому законом [9].

Отже, згідно з проведеним правовим аналізом зазначених вище норм законів України, що регламентують порядок виконання постанов про накладення адміністративного стягнення, можна стверджувати, що такий порядок як передбачає суб'єктний склад задіяних у ньому осіб, так і визначає їх обов'язки на вчинення тих чи інших дій. До таких суб'єктів віднесено орган (посадову особу), який виніс постанову та звертає її до виконання; орган державної влади, який здійснює контроль за правильним і своєчасним виконанням такої постанови. При цьому звернення постанови про накладення адміністративного стягнення до виконання та контроль за правильним і своєчасним виконанням постанови може здійснюватися лише в порядку, встановленому законом України. Тому очевидно, що відсутність такого порядку, встановленого законом України, унеможлиблює вчинення будь-якої дії з боку органів державної влади, зокрема звернення постанови про накладення адміністративного стягнення до виконання та контролю за правильним і своєчасним її виконанням.

Органи доходів і зборів для реалізації функцій у межах своїх повноважень можуть звертатися до суду, зокрема, у випадках, передбачених у підпунктах 20.1.19, 20.1.30, 20.1.31, 20.1.32, 20.1.33, 20.1.34, 20.1.35, 20.1.36, 20.1.37, 20.1.38, 20.1.39, 20.1.40 пункту 20.1 статті 20, пункті 67.2 статті 67 Податкового кодексу України.

Як приклад можна навести порядок реалізації своїх повноважень і функцій органами Державної фіскальної служби України під час погашення суми податкового боргу за рахунок майна платника податків, що перебуває в податковій заставі.

Так, нормами статті 95 Податкового кодексу України визначено особливий порядок виконання судового рішення про стягнення суми податкового боргу за рахунок майна

платника податків, що перебуває в податковій заставі, відповідно до якого рішення керівника органу доходів і зборів про погашення всієї суми податкового боргу приймається на підставі рішення суду щодо надання дозволу на погашення всієї суми податкового боргу за рахунок майна платника податків, що перебуває в податковій заставі [6].

Завдяки наведеному правовому аналізу норм законів України та прикладам порядку реалізації окремих їх норм можна дійти таких ґрунтовних висновків:

- межі сфери діяльності органів Державної фіскальної служби України визначаються наданими цим органам повноваженнями й функціями, тому вчинення дій або прийняття рішень органами Державної фіскальної служби України повинне здійснюватися виключно в межах встановлених для них повноважень та в порядку, встановленому законами України;
- вчинення органами державної влади будь-якої дії, зокрема пов'язаної з виконанням (реалізацією) їх рішень, можливе лише за правилами (порядком), встановленими законами України, де кожний суб'єкт таких правовідносин зобов'язаний вчиняти ту чи іншу дію;
- відсутність повноважень на вчинення та правил (порядку), встановлених законами України, за якими такі дії можуть вчинятися, позбавляє будь-який орган державної влади, зокрема органи Державної фіскальної служби України, можливості їх здійснення.

Базовим законодавчим актом, що визначає умови й порядок виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб), які відповідно до закону підлягають примусовому виконанню в разі невиконання їх у добровільному порядку на території України, є Закон № 606.

Завершальною стадією судового провадження є виконавче провадження, яке провадять органи державної виконавчої служби, що входять до системи органів Міністерства юстиції України [1].

Виконавче провадження – це сукупність дій органів і посадових осіб, визначених Законом № 606, що спрямовані на примусове виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб), які провадяться на підставах, у межах повноважень і в спосіб, визначених Законом № 606, іншими нормативно-правовими актами, прийнятими відповідно до Закону № 606 та інших законів, а також рішеннями, що відповідно до Закону № 606 підлягають примусовому виконанню [1].

У випадках, передбачених законом, рішення судів та інших органів щодо стягнення коштів виконуються органами доходів і зборів, банками й іншими фінансовими установами. Рішення зазначених органів можуть виконуватися відповідно до закону також іншими органами, установами, організаціями, посадовими особами та громадянами. При цьому необхідно враховувати, що такі органи, установи, організації й особи не є органами примусового виконання, крім органів і посадових осіб, які виконують рішення про притягнення до кримінальної або адміністративної відповідальності [1].

Також Законом № 606 передбачається можливість інших органів, установ, організацій і посадових осіб провадити окремі виконавчі дії лише у випадках, передбачених законом, у тому числі відповідно до статті 5 Закону № 606 та на вимогу або за дорученням державного виконавця [1].

Необхідно звернути увагу на те, що органами стягнення, уповноваженими здійснювати заходи лише щодо забезпечення погашення податкового боргу й недоїмки зі сплати єдиного внеску в межах повноважень, є органи доходів і зборів, а також державні виконавці в межах своїх повноважень [6].

Очевидно, що законом встановлено повноваження та покладено обов'язок на органи державної виконавчої служби щодо проведення завершальної стадії судового провадження – виконавчого провадження. При цьому Законом № 606 чітко визначаються випадки, коли

окремі виконавчі дії можуть проводитися іншими органами, установами, організаціями й посадовими особами, зокрема, якщо це прямо встановлено законом та на вимогу або за дорученням державного виконавця.

Сторонами у виконавчому провадженні є стягувач і боржник. Стягувачем є фізична або юридична особа, на користь чи в інтересах якої видано виконавчий документ. Боржником є фізична або юридична особа, визначена виконавчим документом [1]. Якщо із встановленням правового статусу боржника немає будь-яких сумнівів, і він визначається судом у виконавчому документі, то набуття правового статусу стягувача регулюється законами України. Тому набуття правого статусу стягувача у виконавчому провадженні державним органом виконавчої влади, зокрема органом Державної фіскальної служби України, чи безпосереднє виконання виконавчого документа можливе лише на підставі норм законів, які прямо це передбачають, або за наявності умов, встановлених нормами законів, що покладають такий обов'язок на органи Державної фіскальної служби України.

Як постає з вищенаведеного, частина 3 статті 8 Закону № 606 має декларативний характер, без встановленого законом правового механізму, який регламентує комплекс дій органів державної влади (судової й виконавчої), їх посадових осіб, реалізація її норм під час виконання рішень як судів, так і інших органів державної влади не можлива.

Згідно з проведеним правовим аналізом норм законів України, які регулюють правовідносини, що виникають під час примусового виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб), зокрема частини 3 статті 8 Закону № 606, можна дійти таких ґрунтовних висновків:

- за виконавчими документами про стягнення в дохід держави коштів або про вчинення інших дій на користь чи в інтересах держави від її імені може виступати орган Державної фіскальної служби України (як стягувач), за ініціативою (зокрема, позовом, заявою, адміністративним матеріалом) якого судом винесено відповідне рішення, якщо така можливість передбачається законами України, що встановлюють, зокрема, повноваження й функції органів Державної фіскальної служби України, та визначеними законами України правилами (порядком), якими встановлено право або обов'язок вчинення відповідної дії;
- під поняттям «інші» виконавчі документи, за якими стягувачами можуть виступати органи Державної фіскальної служби України, розуміються лише ті виконавчі документи, які видані цими органами в межах своїх повноважень і на виконання своїх функцій, або виконавчі документи, які видані судами за ініціативою органів Державної фіскальної служби України, реалізованою в межах своїх повноважень і на виконання своїх функцій, а також якщо це прямо передбачається законом.

Водночас органи Державної фіскальної служби України можуть проводити окремі виконавчі дії у випадках, передбачених законом, у тому числі відповідно до статті 5 Закону № 606, на вимогу чи за дорученням державного виконавця.

Правовий механізм виконання судових рішень починає реалізовуватися з дій судів загальної юрисдикції, які спеціалізуються, зокрема, на розгляді кримінальних проваджень, що чітко встановлюються нормами Кримінального процесуального кодексу України, Кримінального виконавчого кодексу України.

Відповідно до статті 535 Кримінального процесуального кодексу України судові рішення, яке набрало законної сили, якщо інше не передбачається Кримінальним процесуальним кодексом України, звертається до виконання не пізніше як через три дні з дня набрання ним законної сили або повернення матеріалів кримінального провадження до суду першої інстанції із суду апеляційної чи касаційної інстанції або Верховного Суду України.

Суд разом зі своїм розпорядженням про виконання судового рішення надсилає його копію відповідному органу чи установі, на яку покладено обов'язок виконати судові рішення.

У разі, якщо судове рішення або його частина підлягає виконанню органами державної виконавчої служби, суд видає виконавчий лист, який звертається до виконання в порядку, передбаченому законом про виконавче провадження.

Органи, що виконують судові рішення, повідомляють суд, який постановив судові рішення, про його виконання [11].

При цьому норми Кримінального виконавчого кодексу України регламентують порядок та умови виконання судових рішень про накладення кримінальних покарань. Зокрема, нормами глави 11 Кримінального виконавчого кодексу України визначається порядок виконання покарання у вигляді конфіскації майна.

Відповідно до статті 12 Кримінального виконавчого кодексу України центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері організації примусового виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб), виконує покарання у вигляді конфіскації майна у випадках та в порядку, передбачених Кримінальним виконавчим кодексом України та законами України [12].

Відповідно до частини 1 статті 48 глави 11 Кримінального виконавчого кодексу України суд, який постановив вирок, що передбачає як додаткове покарання конфіскацію майна, після набрання ним законної сили надсилає виконавчий лист, копію опису майна та копію вироку для виконання центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері організації примусового виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб), про що сповіщає відповідну фінансову установу. За відсутності в справі опису майна засудженого надсилається довідка про те, що опис майна не проводився. Відповідно до частини 2 статті 48 глави 11 Кримінального виконавчого кодексу України виконання покарання у вигляді конфіскації майна здійснюється центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері організації примусового виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб), за місцезнаходженням майна відповідно до Закону України «Про виконавче провадження» [12].

Центральним органом виконавчої влади, який реалізує державну політику у сфері організації примусового виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб), відповідно до законів є Державна виконавча служба України [13; 14].

Звертаючи увагу на приписи норм як Кримінального процесуального кодексу України, так і Кримінального виконавчого кодексу України, які є спеціальними щодо регламентації дій суду, що пов'язані зі зверненням до виконання судових рішень, можна стверджувати, що суд, який постановив вирок, що передбачає як додаткове покарання конфіскацію майна, після набрання ним законної сили звертає до виконання виконавчий лист, копію опису майна (чи довідку) і копію вироку до Державної виконавчої служби України, яка повідомляє суд, який постановив таке судові рішення, про його виконання.

Водночас після спрямування судом для виконання до Державної виконавчої служби України виконавчого листа та інших відповідних документів за вироком, що передбачає як додаткове покарання конфіскацію майна, починають діяти норми Закону № 606, якими встановлено порядок безпосереднього виконання таких виконавчих документів та які є спеціальними щодо правовідносин, що виникають. Так, норми Закону № 606 визначають суб'єктів цих правовідносин – учасників виконавчого провадження, регламентують дії таких суб'єктів, пов'язані з реалізацією їх прав та обов'язків.

Є підстави стверджувати, що безпосереднє виконання виконавчих листів судів про конфіскацію майна покладається на державних виконавців районних, районних у містах, міських (міст обласного значення), міськрайонних відділів державної виконавчої служби відповідних управлінь юстиції згідно з правовим аналізом норм законів України та інших нормативно-правових актів України, які визначають такі відомості: систему органів державної виконавчої служби, їх повноваження й функції; правовий статус державних виконавців; підвідомчість виконавчих проваджень відділам примусового виконання рішень

державної виконавчої служби; місця проведення виконання рішення суду про конфіскацію майна; порядок здійснення заходів державним виконавцем щодо виявлення майна, яке підлягає конфіскації, документального фіксування результатів таких заходів, а також оцінки й реалізації майна; взаємодію державного виконавця з іншими органами державної влади (відповідними фінансовими установами, органами державної фіскальної служби), а також суб'єктами оціночної діяльності – суб'єктами господарювання, які провадять свою діяльність відповідно до Закону України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні» тощо [1; 13; 15].

Тому питання щодо відкриття виконавчого провадження за виконавчими листами судів загальної юрисдикції, що спеціалізуються на розгляді кримінальних проваджень про конфіскацію майна, яке належить засудженому, та виконання таких виконавчих документів повинне вирішуватися згідно з нормами Закону № 606.

Примусове виконання рішень здійснюється державними виконавцями органів державної виконавчої служби на підставі виконавчих документів, визначених Законом № 606. Підлягають виконанню, зокрема, такі виконавчі документи: ухвали, постанови судів у цивільних, господарських, адміністративних, кримінальних справах та справах про адміністративні правопорушення у випадках, передбачених законом, а також виконавчі листи, що видаються судами [1].

Відповідно до Закону № 606 державний виконавець відкриває виконавче провадження на підставі виконавчого документа, зазначеного в статті 17 Закону № 606, не лише за заявою стягувача або його представника про примусове виконання рішення, а й у випадках, передбачених законом. При цьому державний виконавець відмовляє у відкритті виконавчого провадження в разі неподання виконавчого документа, зазначеного в статті 17 Закону № 606, та неподання заяви про відкриття виконавчого провадження у випадках, передбачених Законом № 606. Виконавчий документ повинен відповідати вимогам, встановленим статтею 18 Закону № 606 [1].

Очевидно, що Законом № 606 передбачається можливість відкриття виконавчого провадження без подання заяви про відкриття виконавчого провадження та без участі сторони виконавчого провадження – стягувача.

Звертаючи увагу на викладене, можна констатувати, що за результатами розгляду судом загальної юрисдикції, який спеціалізується на розгляді кримінальних проваджень, кримінального провадження ухвалюється вирок, за яким може видаватися виконавчий лист, зокрема, у разі прийняття додаткового покарання – конфіскації майна, що належить засудженому. Такий виконавчий лист є виконавчим документом, який підлягає виконанню державним виконавцем відповідного органу державної виконавчої служби в порядку, визначеному Кримінальним процесуальним кодексом України, Кримінальним виконавчим кодексом України, Законом № 606, без подання заяви про відкриття виконавчого провадження.

При цьому обставинами, які зумовлюють відмову державного виконавця у відкритті виконавчого провадження за виконавчим листом про конфіскацію майна, що належить засудженому, є лише невідповідність такого виконавчого листа вимогам статті 18 Закону № 606 або відсутність одного з документів (копії вироку суду, опису майна або довідки про те, що опис майна не проводився).

Згідно з правовим аналізом норм законів України, які визначають повноваження й функції органів Державної фіскальної служби України, регулюють правовідносини, що виникають як під час звернення до виконання рішень постановлених судами за нормами Кримінального процесуального кодексу України, так і під час безпосереднього їх виконання відповідно до норм Закону № 606, можна дійти ґрунтовного висновку, що лише на органи державної виконавчої служби покладено обов'язок щодо виконання виконавчих документів, які

передбачають як додаткове покарання конфіскацію майна, що належить засудженому, а також звітування перед судом про таке виконання.

Підсумовуючи викладене, стверджуємо, що органи Державної фіскальної служби України позбавлені правової можливості ініціювання чи вступу у виконавче провадження стягувача як сторони та самостійного виконання виконавчого документа, виданого судом на підставі вироку, що передбачає як додаткове покарання конфіскацію майна, яке належить засудженому.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про виконавче провадження : Закон України від 21.04.1999 р. № 606-XIV (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.
2. Рішення Конституційного Суду України від 13.12.2012 р. № 18-рп/2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://search.ligazakon.ua>.
3. Рішення Конституційного Суду України від 25.04.2012 р. № 11-рп/2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://search.ligazakon.ua>.
4. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.
5. Рішення Конституційного Суду України від 01.04.2008 р. № 4-рп/2008 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v004p710-08>.
6. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.
7. Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг : Закон України від 06.07.1995 р. № 265/95-ВР (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.
8. Про ведення касових операцій у національній валюті в Україні : Положення, затверджене Постановою Національного банку України від 15.12.2004 р. № 637 (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.
9. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. № 8073-X (редакція станом на 26.10.2014 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.
10. Митний кодекс України від 13.03.2012 р. № 4495-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.
11. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.
12. Кримінально-виконавчий кодекс України від 11.07.2003 р. № 1129-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.
13. Про Державну виконавчу службу : Положення, затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 02.07.2014 р. № 229 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.
14. Про Державну виконавчу службу України : Положення, затверджене Указом Президента України від 06.04.2011 р. № 385/2011 (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.
15. Про державну виконавчу службу : Закон України від 24.03.1998 р. № 202/98-ВР (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.

REFERENCES

1. *Pro vikonavche provadzhennya : Zakon Ukrainy vid 21.04.1999 №606-XIV* [Law of Ukraine dated 21.04.1999 №606-XIV “On Execution Procedure”] [Electronic resource]. – Access mode : <http://zakon4.rada.gov.ua>.
2. *Rishennya Konstitutsiinogo Sudu Ukrainy vid 13.12.2012 №18-rp/2012* [Judgement of the Constitutional Court of Ukraine dated 13.12.2012 №18-rp/2012] [Electronic resource]. – Access mode : <http://search.ligazakon.ua>.
3. *Rishennya Konstitutsiinogo Sudu Ukrainy vid 25.04.2012 № 11-rp/2012* [Judgement of the Constitutional Court of Ukraine dated 25.04.2012 № 11-rp/2012] [Electronic resource]. – Access mode : <http://search.ligazakon.ua>.
4. *Konstitutsiya Ukrainy vid 28.06.1996 № 254к/96-VR* [Constitution of Ukraine] [Electronic resource]. – Access mode : <http://zakon4.rada.gov.ua>.
5. *Rishennya Konstitutsiinogo Sudu Ukrainy vid 01.04.08 №4-rp/2008* [Judgement of the Constitutional Court of Ukraine dated 01.04.08 №4-rp/2008] [Electronic resource]. – Access mode : <http://search.ligazakon.ua>.
6. *Podatkovyi kodeks Ukrainy vid 02.12.2010 № 2755-VI* [Tax Code of Ukraine] [Electronic resource]. – Access mode : <http://zakon4.rada.gov.ua>.
7. *Pro zastosuvannya reestratoriv rozrakhunkovikh operatsii u sferi torgivli, gromads'kogo kharchuvannya ta poslug : Zakon Ukrainy vid 06.07.1995 №265/95-VR* [Law of Ukraine dated 06.07.1995 №265/95-VR “On Using of Cash Register in Trade, Food and Other Services”] [Electronic resource]. – Access mode : <http://zakon4.rada.gov.ua>.
8. *Pro vedennya kasovikh operatsii u natsional'nii valyuti v Ukraini : Polozhennya, zatverdzhеного postanovoyu Natsional'nogo banku Ukrainy vid 15.12.2004 №637* [Provision on Cash Operations in National Currency of Ukraine approved by regulation of the National Bank of Ukraine 15.12.2004 №637] [Electronic resource]. – Access mode : <http://zakon4.rada.gov.ua>.
9. *Pro administrativni pravoporushennya : Kodeks Ukrainy vid 07.12.1984 № 8073-X* [Code of Administrative Offences of Ukraine] [Electronic resource]. – Access mode : <http://zakon4.rada.gov.ua>.
10. *Mytniy kodeks Ukrainy vid 13.03.2012 № 4495-VI* [Customs Code of Ukraine] [Electronic resource]. – Access mode : <http://zakon4.rada.gov.ua>.
11. *Kriminal'no protsesual'nii kodeks Ukrainy vid 13.04.2012 № 4651-VI* [Criminal Procedure Code of Ukraine] [Electronic resource]. – Access mode : <http://zakon4.rada.gov.ua>.
12. *Kriminal'no vikonavchii kodeks Ukrainy vid 11.07.2003 № 1129-IV* [Criminal Executive Code of Ukraine] [Electronic resource]. – Access mode : <http://zakon4.rada.gov.ua>.
13. *Pro Derzhavnu vikonavchu sluzhbu : Polozhennya, zatverdzhene postanovoyu Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 02.07.2014 №229* [Provision on the State Executive Service approved by regulation of the Cabinet of Ministers of Ukraine 02.07.2014 №229] [Electronic resource]. – Access mode : <http://zakon4.rada.gov.ua>.
14. *Pro Derzhavnu vikonavchu sluzhbu : Polozhennya, zatverdzhеного Decree of the President of Ukraine vid 06.04.2011 №385/2011* [Regulations on the State Executive Service, approved by the Decree of the President of Ukraine] [Electronic resource]. – Access mode : <http://zakon4.rada.gov.ua>.
15. *Pro derzhavnu vikonavchu sluzhbu : Zakon Ukrainy vid 24.03.1998 №202/98-VR* [The Law of Ukraine “On the State Executive Service” dated 24.03.1998 №202/98-VR] [Electronic resource]. – Access mode : <http://zakon4.rada.gov.ua>.